

НОТАРІАЛЬНІ ДІЇ ЯК ВАЖЛИВИЙ НАПРЯМОК ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ НОТАРІАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Анна Геннадіївна СЕРВЕТНИК,

доктор філософії

На сьогоднішній день у чинному законодавстві немає визначення понятійно-термінологічної конструкції «нотаріальна дія» як власне і визначення «нотаріальна діяльність», натомість у статті 34 чинного Закону України «Про нотаріат» зазначається, що нотаріуси вчиняють такі нотаріальні дії: 1) посвідчують правочини (договори, заповіти, довіреності, вимоги про нотаріальне посвідчення правочину тощо); 2) вживають заходів щодо охорони спадкового майна; 3) видають свідоцтва про право на спадщину; 4) видають свідоцтва про право власності на частку в спільному майні подружжя (колишнього подружжя) на підставі спільної заяви або в разі смерті одного з подружжя; 5) видають свідоцтва про придбання майна з прилюдних торгів (аукціонів); 6) видають свідоцтва про придбання майна з прилюдних торгів (аукціонів), якщо прилюдні торги (аукціони) не відбулися; 7) вживають заходів для встановлення опіки над майном фізичної особи, яка визнана безвісно відсутньою, або особи, зниклої безвісти за особливих обставин; 8) видають дублікати нотаріальних документів, що зберігаються у справах нотаріуса; 9) накладають та знімають заборону відчуження нерухомого майна (майнових прав на нерухоме майно), об'єктів незавершеного будівництва, майбутніх об'єктів нерухомості, права на які підлягають державній реєстрації, частки у праві власності на таке майно, а також у випадках, встановлених законодавством, - рухомого майна; 9-1) накладають заборону щодо відчуження грошових сум, що будуть зараховані заявником вимоги, визначеним відповідно до частини четвертої статті 65-2 Закону України «Про акціонерні товариства», на рахунок умовного зберігання (ескроу), відкритий відповідно до зазначеного закону; 10) засвідчують вірність копій (фотокопій) документів і виписок з них; 11) засвідчують справжність підпису на документах; 12) засвідчують вірність перекладу документів з однієї мови на іншу; тощо [1]. У статтях 35-38, 40 вище згаданого закон також закріплений перелік нотаріальних дій, що вчиняються іншими, окрім нотаріусів, суб'єктами, а саме: посадовими особами державних нотаріальних архівів, посадовими особами органів місцевого самоврядування, консульськими установами України, головними лікарями, їх заступниками з медичної частини або черговими лікарями цих лікарень, госпіталів, інших стаціонарних закладів охорони здоров'я, а також начальниками госпіталів, директорами або головними лікарями будинків для осіб похилого віку та осіб з інвалідністю; капітанами морських, річкових суден, начальниками пошукових або інших експедицій, посвідчені начальниками цих експедицій; командирами (начальниками) військових частин, з'єднань, установ або військово-навчальних закладів; начальниками установ виконання покарань, начальниками слідчих ізоляторів [1].

У дослідженнях вітчизняних правників можна знайти різні пропозиції щодо визначення поняття «нотаріальна дія». Наприклад, як передбачена законом безспірна дія, яка вчиняється нотаріусом чи іншим уповноваженим державою суб'єктом з метою надання юридичної вірогідності законним юридичним актам осіб з дотриманням встановлених формальностей. Дана дефініція нотаріальної дії, наголошує М. В. Джуга, врахувала найбільш загальні її ознаки, відсутність бодай однієї дає можливість оскаржити нотаріальну дію до суду. В цьому відношенні ознаки нотаріальної дії носять практичний характер, оскільки будуть показувати параметри перевірки судом законності нотаріальної дії в межах цивільного процесу [2, с.30]. Ю.В. Нікітін розуміє нотаріальну дію як посвідчення безспірних прав та фактів, що мають юридичне значення, а також вчинення інших дій, спрямованих на позасудовий захист прав та інтересів людей, які входять до компетенції нотаріальних органів [3, с.89]. Т.В. Федоренко, виходячи зі змісту та правових наслідків вчинення нотаріальних дій, пропонує, під ними розуміти посвідчення безспірних прав та фактів, що мають юридичне значення, а також вчинення інших дій, спрямованих на позасудову охорону прав і інтересів осіб, що належать до повноважень нотаріальних органів. Вчинена нотаріальна дія, підкреслює правник, є безспірним фактом, що не потребує додаткового доказу в суді, інших органах державної влади та місцевого самоврядування, а також на підприємствах, в установах та організаціях незалежно від форми власності, якщо рішенням суду, що вступило в законну силу, не було встановлено іншого [4, с.158].

На наше переконання, враховуючи вище наведені наукові думки і позиції щодо розуміння сутнісного змісту нотаріальної дії як такої, а також враховуючи положення чинного законодавства щодо їх переліку і порядку вчинення, можемо дійти висновку, що одна і основних форм реалізації (або втілення) нотаріальної діяльності, в якій проявляється: по-перше, правоохоронний і правозахисний сенс нотаріату, а по-друге, владний характер діяльності останнього. Адже вчиняючи відповідну нотаріальну дію нотаріус та (або) особа уповноважена згідно чинного законодавства на вчинення певних нотаріальних дій здійснює застосування права, яке супроводжується виявленням державно-владної волі і оформлюється у вигляді відповідного нотаріального акту, що мають силу офіційного документа. Тобто нотаріальна дія – це вчинений від імені держави захід або прийняте від її імені рішення, що офіційно посвідчує чи засвідчує певний факт і визнає його безспірність, нотаріальна дія за своєю сутністю являє собою державне схвалення, офіційну резолюцію щодо конкретної життєвої ситуації або стану справ. Через нотаріальні дії нотаріуси та інші уповноважені особи забезпечують від імені держави визначеність, однозначність, прозорість і достовірність суспільних відносин.

Як висновок, очевидно, що нотаріальні дії потребують чіткої законодавчої регламентації, адже владні повноваження завжди мають реалізовуватися на підставі, у порядку та межах визначених законодавством. Що це означає? По-перше, що особа має набути статусу нотаріуса відповідно до вимог чинного законодавства, або вона має обіймати посаду, до повноважень якої належить і вчинення певних нотаріальних дій. По-друге, особа може вчиняти лише ті нотаріальні дії, які прямо передбачені законодавством. По-третє, нотаріальні дії вчиняються не у довільному порядку, а мають чітку процесуальну

форму, закріплену у чинному законодавстві. По-четверте, нотаріус несе відповідальність за законність та дбайливість вчинення нотаріальних дій.

Список використаних джерел:

1. Про нотаріат: Закон України від 02.09.1993 р. № 3425-XII / Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12#Text>
2. Джуга М. В. Нотаріальна дія як об'єкт оскарження до суду за правилами цивільного процесу / Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції № 4. 2023, С.26-31
3. Нотаріат в Україні: навчальний посібник. Ю.В. Нікітін, С.С. Бичкова, А.Г. Чубенко, В.К. Матвійчук, Е.О. Гіда, Т.П. Устименко, Н.О. Чучкова. 4-те вид., доп. і перероб. За заг. ред. докт. юрид. наук, професора Ю.В. Нікітіна. Київ: ВНЗ «Національна академія управління», 2016. 586 с
4. Федоренко Т. В. Нотаріальні дії та порядок їх вчинення / Т. В. Федоренко // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. 2012. № 6. С. 156-160. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/uazt_2012_6_30